

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 29 mars 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tolfte huvudtiteln gjorda framställning om anslag för budgetåret 1946/47 till bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt m. m.

I statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t under punkten 17 av tolfte huvudtiteln gjort framställning om anslag till bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt.

I gällande riksstat är nämnda anslag upptaget med 1 350 000 kronor. Beräknande av Kungl. Maj:t den 4 maj 1945 meddelat beslut angående anslaget användning må hänvisas till statsliggaren s. 934. Från och med kalenderåret 1944 utgå dyrtidstillägg med i genomsnitt en tredjedel (fyra månadsdelar) av årspensionerna från anstalten.

I skrivelse den 29 augusti 1945 har *direktionen över handelsflottans pensionsanstalt* hemställt dels att under kalenderåret 1946 vissa förhöjda dyrtidstillägg finge utgå å pensioner från anstalten, dels ock att anslaget måtte för budgetåret 1946/47 upptagas med ett till 1 400 000 kronor förhöjt belopp. Direktionen förutsätter därvid, att Kungl. Maj:t ärnade beräkna grundanslaget till pensioneringskostnaderna till oförändrat belopp.

Till motivering för sin framställning har direktionen — med förmälan att antalet pensionärer, vilka vore berättigade till dyrtidstillägg, för närvarande vore omkring 3 000 men att detta antal komme att successivt nedgå — i huvudsak anfört följande.

Det vore enligt direktionens mening i hög grad önskvärt att åtminstone någon höjning av dyrtidstilläggen kunde ske för kalenderåret 1946. Lägst torde en förhöjning med 10 kronor för livsvarig pension och 20 kronor för temporär pension böra ifrågakomma. Detta skulle innebära, att medeltalet för tilläggen komme att närma sig fem månadsdelar. Alltjämt skulle de emellertid (i medeltal) understiga de år 1943 beslutade dyrtidstilläggen å folkpensioner (ej fullt 40 procent i förhållande till årspensionerna för pensionsanstaltens tillägg mot lägst omkring 42 procent för dyrtidstilläggen å folkpensionerna). Vad beträffar jämförelsen med folkpensionerna är då jämväl att märka, att dyrtidstilläggen å dessa visserligen ej höjts efter 1943 års beslut men att i stället en betydande reell förbättring åvägabragts genom provisoriska förstärkningar av tilläggspensioner och invalidunderstöd. Enligt lag härom den 1 december 1944 (nr 751) utgå sålunda dels ytterligare ett månadsbelopp, dels ock ett fast belopp av 100 kronor för ogift och 50 kronor för gift person.

Kostnaden för den nu ifrågasatta höjningen av anstaltens dyrtidstillägg torde ej komma att överstiga 45 000 kronor. Då emellertid det i anslaget för

löpande budgetår förslagsvis beräknade beloppet av 150 000 kronor är tilltaget i underkant, torde för höjda dyrtidstillägg under kalenderåret 1946 få beräknas ett anslagsbelopp av förslagsvis 200 000 kronor.

I enlighet med det anförda har direktionen föreslagit, att under kalenderåret 1946 till pensionstagarna vid anstalten, med undantag av pensionstagare vilka äro bibehållna vid dem före den 1 juli 1939 tillkommande förmån av såväl pension som årsunderstöd från anstalten eller vilka efter den 30 juni 1944 uppnått för dem stadgad pensionsålder, finge utbetalas dyrtidstillägg a) med 70 kronor, när årspensionen överstiger 200 kronor, dock att för temporär pension dyrtidstillägget må utgå med 90 kronor, b) med 60 kronor, när årspensionen överstiger 120 kronor men icke 200 kronor, dock att för temporär pension dyrtidstillägget må utgå med 80 kronor, och c) med 50 kronor, när årspensionen icke överstiger 120 kronor.

Vad angår tiden och sättet för dyrtidstilläggens utbetalning har direktionen förutsatt, att tilläggen må utgå för halvår räknat och jämväl i övrigt utbetalas i den ordning, som hittills tillämpats.

Svenska sällskapet för räddning af skeppsbrutne har i skrivelse den 30 september 1944 hemställt, att för sällskapets patrullerande livbåtar fast anställd personal måtte få bli delaktig i den för sjöfolket inom handelsflottan gällande pensioneringen. Frågan gäller 21 man.

Direktionen över handelsflottans pensionsanstalt har erinrat, att den av staten anordnade obligatoriska tjänstepensioneringen av sjöfolk endast omfattade sjömän, som vore inskrivna vid sjömanshus och sysselsatta i utrikes handelssjöfart, men att enligt pensionsanstaltens reglemente jämväl en frivillig pensionsförsäkring kunde anordnas. Denna frivilliga försäkring stode öppen — utom för de sjömän som omfattades av den obligatoriska pensioneringen — även för det inrikes handelssjöfolket. — Direktionen anför, att de i sällskapets skrivelse avsedda livbåtsmännen tydligen icke fölle under de nuvarande bestämmelserna om sjöfolks pensionering. De vore icke för sin tjänst hos sällskapet inskrivna vid sjömanshus och den verksamhet — visserligen kanske främst i handelssjöfartens intresse — som sällskapet bedreve torde icke kunna hänföras till handelssjöfart. Om livbåtsmännen skulle göras delaktiga i den obligatoriska tjänstepensioneringen finge alltså förutsättas lagändring. Kunde man däremot anknyta till den frivilliga pensionsförsäkringen hos pensionsanstalten, syntes däremot möjligheter finnas att lösa livbåtsmännens pensionsfråga utan att det behövde inverka på anstaltens pensionsverksamhet i övrigt. Enär den frivilliga pensioneringen enligt gällande reglementariska bestämmelser i ämnet emellertid allenast avsåges för handelssjöfolk, visserligen både i utrikes och i inrikes fart, fordrades dock, att medgivande lämnades pensionsanstalten att sluta avtal rörande pensionsförsäkring för livbåtsmän.

Direktionen har i anslutning till det anförda framlagt förslag till plan för pensionering av livbåtsmän, vilken biträtts av sällskapet. Direktionen anför vidare beträffande planen bland annat:

De löpande inkomsterna för försäkringen i form av premier m. m. förutsätts i planen skola motsvara ca 14 procent i förhållande till lönerna med inräknande av dyrtidstillägg (index). Härav skulle 6 procent utgöras av avgifter från de anställda och 4 procent av avgifter från sällskapet. Vad beträffar återstående 4 procent ifrågasättes bidrag från allmänna medel. Sistnämnda bidrag skulle dock för alla beräknas å högst 8 månaders lön för år (vilket innebär minskning för livbåtsbefälhavarna, vilka i motsats till övriga uppbära lön hela året).

För att pensioneringen mer omedelbart skulle kunna få verkande kraft förutsättes vidare erläggande av retroaktiv avgift, dock endast av sällskapet med 4 procent av lönen (alltså lika med löpande premieavgift) för så många år som anställningen varat före 1945 års början.

Rörande storleken av det bidrag, som ifrågasättes från allmänna medel, ha särskilda beräkningar utförts. Härvid ha antagits tillkomma några ytterligare livbåtsmän utöver dem som upptagas i planen; bland annat har man sålunda att räkna med att sällskapet kommer att anskaffa ännu en patrullerande livbåt; därutöver väntas emellertid ej någon ytterligare utvidgning av verksamheten. De livbåtsmän, som pensioneringen skulle omfatta, beräknas i enlighet härmed komma att så småningom utgöra 5 befälhavare och 16 besättningsmän.

Bidraget av allmänna medel för dessa livbåtsmäns pensionering skulle för år belöpa sig till 5×144 kronor = 720 kronor samt 16×96 kronor = 1 536 kronor eller tillhopa 2 256 kronor.

Det förutsättes emellertid, att statsbidraget skulle erhållas ej under löpande försäkringstid utan först i samband med utbetalning av pension, och en överslagskalkyl har givit vid handen följande. Under närmaste tjugo åren skulle ett bidrag till pensionskostnaderna, som svarade mot 4 procent premieavgift för åtta månader om året från och med 1945, så småningom stiga till omkring 1 000 kronor per år, vid vilket belopp det ungefär skulle förbliva under de därefter följande fem à tio åren. Omkring 1975 skulle en hastig stegring inträda upp till något över 4 000 kronor per år, varefter så småningom ett jämviktssläge skulle utbildas på något över 5 000 kronor per år.

Den pensionsform som valts är icke densamma som för den nuvarande frivilliga försäkringen hos handelsflottans pensionsanstalt utan har utformats i analogi med en tariff i pensionsstyrelsens frivilliga försäkring: försäkring med avgiftsåterbetalning vid dödsfall enligt tariff R 2 (se 1938 års meddelande angående pensionsstyrelsens frivilliga försäkring, utg. 1943). Denna försäkringsform innebär följande. Avlider den försäkrade, återbetalas till dödsboet, på därom gjord framställning, hela det erlagda avgiftsbeloppet (utan ränta), ifall ingen pension utgått. Därest pension utgått för en månad återbetalas $\frac{59}{60}$ av det ifrågavarande avgiftsbeloppet. Har pension utgått för två månader, återbetalas $\frac{58}{60}$ av sagda belopp o. s. v. Sedan pension uppburits under 5 år, sker alltså ingen återbetalning.

Pensionsberäkningarna i planen grundas på dödlighetstabellen R 32 för män och en räntefot av 3 procent, allt i likhet med vad är fallet såväl beträffande den obligatoriska tjänstepensioneringen (hyresavgiftspensionen) som den nuvarande frivilliga försäkringen hos handelsflottans pensionsanstalt.

Pensionen förutsättes skola utgå från fyllda 60 år — men ökas enligt försäkringsmatematiska regler om den uttages från senare ålder — samt utgå till och med den månad under vilken pensionstagaren avlider. Utbetalning av pension avses skola ske kvartalsvis i efterskott.

Direktionen säger sig i betraktande av föreliggande omständigheter anse det vara rimligt, att staten — förutom att svara för administrationskostnaderna,

vilket icke torde få någon återverkan i anslagshänseende — påtager sig den jämförelsevis ringa utgift, som ett realiserande av det framlagda förslaget skulle innebära för statens vidkommande. Statsanslag för ändamålet behöfve såsom framginge av förslaget ej omedelbart påkallas. I händelse av bemyndigande för pensionsanstalten att sluta avtal om pensionsförsäkring för livbåtsmän, borde avtalet därför, såsom i förslaget avsetts, vinna tillämpning från och med år 1945. Senare, i alla händelser tidigast från och med budgetåret 1946/47, finge påkallas anslag, som för närmaste framtiden skulle uppgå till mycket obetydligt belopp, vilket enligt beräkningarna först efter en 20-årsperiod skulle överstiga 1 000 kronor årligen och i jämviktsläge utgöra något över 5 000 kronor. Det statsanslag, som nu utginge till bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt, vore förslagsanslag. Ätminstone till en början skulle det icke inverka på anslagsberäkningen, om jämväl föreslaget bidrag till kostnaderna för livbåtsmännens pensionering finge utgå från nämnda förslagsanslag. Direktionen ville ifrågasätta, om icke detta tills vidare vore den lämpligaste formen för anvisande av anslag, varom nu vore fråga.

Chefen för handelsdepartementet har anfört följande:

Statsbidraget till anstaltens pensioneringskostnader för nästa budgetår torde böra bestämmas till 1 200 000 kronor liksom för budgetåren 1944/45 och 1945/46.

Jag tillstyrker vidare direktionens förslag om höjning av dyrtidstilläggen till vissa pensionstagare vid anstalten, enligt vilket dyrtidstillägget således under år 1946 skall utgå med 70 kronor, när årspensionen överstiger 200 kronor, dock att för temporär pension dyrtidstillägget må utgå med 90 kronor; med 60 kronor, när årspensionen överstiger 120 kronor men icke 200 kronor, dock att för temporär pension dyrtidstillägget må utgå med 80 kronor; och med 50 kronor, när årspensionen icke överstiger 120 kronor. Mot den av direktionen gjorda beräkningen av kostnaderna för dyrtidstilläggen har jag, med hänsyn till vad direktionen härutinnan anfört, ingen erinran att göra.

Vad härefter angår den av Svenska sällskapet för räddning af skeppsbrutne gjorda framställningen rörande pensionering av sällskapets livbåtsmän, förordar jag, att direktionen bemyndigas träffa avtal med sällskapet i huvudsaklig överensstämmelse med det av direktionen framlagda förslaget i ämnet. Medgivande till dylikt bemyndigande torde böra inhämtas av riksdagen. Såsom anstalten anfört medför ett godtagande av direktionens förslag icke någon ändring i anslagsberäkningen för nästa budgetår.

Utskottet.

Vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt anfört och föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga direktionen över handelsflottans pensionsanstalt att träffa avtal med Svenska sällskapet för räddning af skeppsbrutne om pensionering av sällskapets livbåtsmän i huvudsaklig överensstämmelse med i det föregående angivet förslag,

dels medgiva, att under kalenderåret 1946 dyrtidstillägg må utgå å pensioner från handelsflottans pensionsanstalt enligt i det föregående angivna grunder,

dels ock till *Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 400 000 kronor.

Stockholm den 29 mars 1946.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren, herrar *Åkerberg*, *Carlström*, *Sundvik**, *Friggeråker**, *Leander*, *Lindblom**, *Andersson* i Tidaholm* och *Persson* i Älvdalsåsen*;

från andra kammaren: herrar *Paulsen*, *Andersson* i Munkaljungby*, *Eriksson* i Sandby*, *Johnsson* i Kastanjegården, *von Seth*, *Svensson* i Alingsås* och *Persson* i Norrby*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.